Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 OSLO

Dato: 03.09.18
Vår ref.: 18-702
Deres ref.: 18/1189

Høringssvar - NOU 2018:6

Vi viser til departementets høringsbrev av 25.04.2018.

Dette er Finans Norge sine hovedsynspunkter:

- Det bør opprettes et nasjonalt varslingsombud.
- Det bør ikke opprettes en varslingsnemnd.
- Det bør utredes om det er behov for en ny varslingslov.
- Det bør foretas noen språklige endringer i Arbeidsmiljøloven for å synliggjøre og tydeliggjøre dagens regler, og noen nye regler bør innføres.
- Varsling er til samfunnets beste, og arbeidsgiver, arbeidstaker og andre involverte tjener på økt synlighet og kunnskap om varsling.

Opprettelse av et nytt nasjonalt Varslingsombud
Finans Norge støtter opprettelsen av et Varslingsombud. Ombudets foreslåtte rolle med individuell støtte og rådgivning vil kunne fremme en god og effektiv varslingsprosess, bidra til å trygge de involverte parter og virke konfliktdempende. Det er positivt at Varslingsombudet kan bistå både varsler, omvarslet, arbeidsgiver, tillitsvalgt og verneombud. Vi støtter utvalgets vurderinger om hvilke oppgaver som bør ligge hos Ombudet. Vi er videre enig med utvalget at Ombudet ikke selv skal vurdere hvorvidt det har funnet sted gjengjeldelse eller ta stilling til om det finnes grunnlag for erstatning eller oppreising. Rådgivnings- og støttefunksjonen må være sentral for Ombudet.
Vi ser ikke behov for at utvalget bør ha kompetanse til å initiere uavhengige undersøkelser, men motsetter oss ikke at spørsmålet utredes.

Vi mener at det foreslåtte organet bør ha en annen betegnelse enn «ombud», ettersom et ombud normalt har kontrollansvar sentralt i sin virksomhet. Etter vårt synspunkt bør det foreslåtte organets virksomhet først og fremst være rådgivning, og organet bør navngis deretter.

Opprettelse av en tvistenemnd for varslingssaker
Finans Norge mener dette tiltaket ikke er hensiktsmessig. Domstolene ivaretar best balansen mellom hensynet til rettssikkerhet og effektiv og forsvarlig behandling av sakene. Bevisspørsmålene som melder seg i slike saker gjør domstolsbehandling nødvendig. Domstolene fungerer tilstrekkelig som en god og effektiv tvisteløsningsmekanisme. Den foreslåtte nemnden kan virke prosessdrivende og svekke varslingsmotivasjonen, hvis det antas at den tapende part uansett vil ta saken inn til alminnelig domstolsbehandling. Nemnden vil således også kunne skape splid og uro.
Det foreslåtte Ombudet vil kunne bistå slik at enkle saker løses mellom partene, på laveste nivå. Domstolene kan videre bidra til sakens løsning gjennom rettsmekling.

Behov for en egen lov om varsling
Finans Norge støtter forslaget om å plassere regler om ombud og nemnd i en egen lov, men støtter utvalgets mindretall i at det bør utredes om det er hensiktsmessig med en egen varslingslov generelt.

Arbeidsmiljølovens formålsbestemmelse
Finans Norge støtter forslaget om en bestemmelse som søker å oppnå et godt ytringsklima i virksomhetene.

Forholdet mellom varslingsreglene og ytringsfriheten
Finans Norge støtter utvalgets mindretall i sitt forslag til skisse for nøytral henvisning til Grunnloven § 100. Løsningen synliggjør ytringsfriheten uten verken å utvide eller innskrenke den.

Behov for å innlemme nye grupper
Finans Norge mener spørsmålet om varslingsvernet skal utvides til å gjelde nye grupper må utredes sammen med behovet for ny varslingslov.

Kritikkverdige forhold
Finans Norge støtter utvalgets syn på de foreslåtte klargjøringene av begrepet «kritikkverdige forhold», og vi stiller oss positive til den foreslåtte skissen.

At skillet mellom personalkonflikter og varsling tydeliggjøres er svært positivt. Dette vil øke kunnskapen om hvilke situasjoner som faller inn under varslingsreglene og samtidig virke konfliktdempende. En slik tydeliggjøring vil også kunne fremheve verdien av varsling.

Kravet til forsvarlig fremgangsmåte
Vi støtter utvalget i at det fortsatt bør eksistere «kjøreregler» for varslingsprosessen, og vi støtter utvalgets mindretall i at formuleringen «forsvarlig fremgangsmåte» fortsatt skal fremgå av loven. Det er et viktig moment at formuleringen fungerer som sikkerhetsventil for de varslingsprosessene som fremstår uforsvarlige etter en konkret helhetsvurdering.

Vi støtter de øvrig foreslåtte klargjøringene og skissen til ny lovtekst, så fremt forsvarlighetskravet fortsatt skal fremgå av lovteksten.

Aktivitetsplikt for arbeidsgiver
Finans Norge støtter utvalgets klargjøring av den eksisterende aktivitetsplikten og stiller oss positive til den skisserte lovteksten. En slik synliggjøring eller presisering vil gjøre varslingsprosessen enklere og mer forutsigbar sett både med arbeidstakers og arbeidsgivers øyne.

Varslingsrutiner
Finans Norge støtter forslagene til endring av arbeidsmiljøloven § 2 A-3. Når det gjelder lovfesting av krav til arbeidsgivers saksbehandling, er det positivt at forutsigbarheten ivaretas samtidig som at fleksibiliteten fortsatt får eksistere. Dette er viktig særlig med hensyn til mindre virksomheter og til varslingsprosesser som kan løses på lavt nivå.

Anonym varsling og konfidensialitet om varslerens identitet
Finans Norge synes det er positivt at det ikke foreslås å pålegge arbeidsgiver å tilrettelegge for anonym varsling. De problemstillingene utvalget trekker frem er relevante.
Det fremheves av utvalget at mulighet anonym varsling kan bidra til å senke terskelen for varsling. Vi tror i likhet med utvalget at de viktigste virkemidlene er en god åpenhets- og ytringskultur, og vil dessuten legge til at det foreslåtte Varslingsombudet ytterligere kan senke terskelen for varsling.

Forbud mot gjengjeldelse og delt bevisbyrde
Finans Norge er enig med utvalget at begrepet «gjengjeldelse» bør beholdes i lovteksten, og at en klargjøring av språket i lovteksten kan være til veiledning både for arbeidsgiver og arbeidstaker. Finans Norge støtter utvalget i at den delte bevisbyrden bør videreføres.

Oppreisning og erstatning ved gjengjeldelse
Finans Norge støtter synet til utvalgets mindretall, herunder at brudd på omsorgsplikten i

tilstrekkelig grad fanges opp av forbudet med gjengjeldelse, og at en selvstendig sanksjoneringsmulighet gjennom en ny regel om brudd på omsorgsplikten ikke er hensiktsmessig.

Straff
Vi mener i likhet med utvalget at dagens regler er tilstrekkelig.

Tilsynet med arbeidsmiljølovens varslingsregler
Finans Norge har ingen bemerkninger på dette punkt. Vi ønsker å understreke viktigheten av gode varslingsrutiner.

Opplærings- og kommunikasjonstiltak
Finans Norge har ingen innvendinger mot de foreslåtte tiltakene. Det er viktig å fremheve verdien av varsling. Ulovligheter må tas på stort alvor. Vi tror gode opplærings- og kommunikasjonstiltak senker terskelen for å varsle, og kan sørge for bedre og mer effektive varslingsprosesser.

Det ene foreslåtte tiltaket er «kurstilbud og holdningsarbeid i regi av partene i arbeidslivet». Vi arbeider jevnlig med dette og er positive til at arbeidet styrkes.

Vurdering av behovet for ny uavhengig undersøkelsesmyndighet
Finans Norge har ingen bemerkninger til utvalgets vurderinger om behovet for en ny uavhengig undersøkelsesmyndighet.

Økonomiske tiltak
Finans Norge synes det er positivt at utvalget ikke foreslår belønning for varsling. Som utvalget påpeker har vi liten/ingen tradisjon for dette i Norge.

Eventuelle spørsmål vedrørende høringsuttalelsen kan rettes til rådgiver Pål N. Viksmoen, Finans Norge (pal.viksmoen@finansnorge.no)

Med vennlig hilsen
Finans Norge

Runa Opdal Kerr
Arbeidslivsdirektør